

Lj. Protić i D. Sokolović, da pregleda nacert zakona o grad, školama. Po pregledu ovaj zakonski projekt uskoro će biti pretresan i u plenumu Prosvetnog Saveta.

— **Šolska mladina enorazrednice v Razborju** pri Zidanmostu je odposlala ruski gladojuči mladini nabranih 306 kron potom pristoj. orož. postaj. poveljstva Zidanmost.

— **V bój za staro pravdo!** Ljudska in mladinska igra v 5. delih. — 1. Sv. vira (paganska pravljica). 2. Sv. Ciril in Metod. 3. Umeščevanje slovenskih knezov. 4. Kmečki upor. 5. Ilirija. 6. Po ujedinenju — epilog. — (Vsak del se lahko proizvaja samostojno.) Spisal jo je tov. Josip Lapajne. Kdor bi se zanimal, naj po hiti v Cerkli pri Kranju, kjer jo šolska mladina prvič proizvaja dne 18. junija 1922 ob 3. uri popoldne. Pešizlet iz Kranja do Cerkli — 2 uri, nazaj na »lojtrah«. Do svidenja!

— **Iz Prekmurja. »Razmere okrajnih učiteljskih društev za Prekmurje«** so vsled skrajne brezbriznosti odbora nevzdržne. Obvestilo o tem smo prejeli v obliki grajalnih dekretov predsednik, tajnik in blagajničarka. V delno opravičbo izjavljajo v zadevi jaz kot predsednik ter tov. Duje kot tajnik, da sva storila v dosego reda v poslovanju dovolj mudnih, dragih potov in mučnih intervencij. Blagajniška knjiga, obenem imenik plačujočih članov tiskovine članskega izkaza in čeki za plačevanje članarine so v rokah g. blagajničarke. Potrebno je, da povzame pojasnilno besedo tudi g. blagajničarka ter obrazloži, zakaj ne izroči — in zakaj ne vrši poslov. — Avg. Požegar, predsednik.

— **Državna realna gimnazija v Ptuj.** Prijave za sprejemni izpit v I. razred dne 29. junija od 9. do 11. ure. Zadostuje tudi, ako raynateljstvo do tega dne po pošti dobi rojstni list in šolsko izpričevalo, ki mora imeti opombo, da je izdano v svrhu vstopa v srednjo šolo. Sprejemni izpit dne 30. junija pismeno od 8. do 10. ure, ustno pa popoldne po potrebi. Za začetek šolskega leta 1922/23 velja sledeči spored (ki se po morebitnih drugačnih odredbah izpremeni): Dne 11. septembra od 8. ure naprej, sprejemni izpit za II. do VIII. razred, ponavljalni in naknadni izpiti. Dne 12. septembra od 8. ure naprej sprejemni izpiti za I. razred; od 10. do 11. ure sprejem novih učencev iz drugih zavodov. Dne 13. septembra od 10. do 11. ure sprejem starih učencev.

Ravnateljstvo.

Vestnik učit. ženskih ročnih del.

»ŽENSKA ROČNA DELA IN UČITE-LJICE«.

(Piše: R. S.)

(Dalje.)

Manika tudi za ta pouk nazoril in učil.

Še zvezki, kjer bi si risale deklice vzorec, katerega morajo izdelati, so malokje uvedeni. Tu bi bilo seveda treba mnogo predrugačiti v dosego lepih uspehov. Toliko o kvačkanju s praktičnega vidika.

Kvačkanje se je razvilo po nekaterih deželah do prave umetnosti. Irske čipke so zaslovele v 19. veku po vsem svetu in so bile deželi ter izdelovalcem vir gmotnega dobička. Razvila se je ta umetnost po posebnih šolah, kjer se je proučevalo

krepko zagovarjal. Nova dela na slovenskem slovstvenem polju, nove šolske in pedagoške knjige in nove učne pomočke je skrbno in hitro naznanjeval in pre-sojeval.

O vsebini tega tretjega slovenskega šolskega lista (prvi je izhajal v Celovcu okoli l. 1850. pod imenom »Šolski prijatelj«, ki je izhajal pet let (1872.—1877.), utegnem pri priliki še govoriti. Omenim danes le to, da je na Kranskem dosti vspešno paraliziral delovanje »Krain. Lehrerverein« ter njegovih »Zweigverei-nov«.

Poguma odbornikom in udom »Slov. učiteljskega društva« na nj mogel udihniti, dasi je njih majhno število bilo tudi v do-bi najhujšega vladnega pritiska (1873. do 1877.) značajno.

Vrlenu predsedniku Govekarju so njegovo značajnost gotovo v greh šteli, ker je bil v tistih časih z Iga prestavljen v Šiško. »Slovenski učitelj« je na vzdr-mil na Štajerskem slovenske tovariše, da so imeli pogum, govoriti v svojih društvih oba jezika in da se svojih nadzornikov (v Gradcu neki Rožek, menda češki rojak), niso preveč bali.

Le na Koroškem ni imel »Slovenski učitelj« nič uspeha, ker ga ondotni tova-riši (s čisto malo izjemo) niso marali brati L. Lapajne.

motive beneških čipk, in te motive upo-rablajo za kvačkane čipke. Ta ničn kvačkanja je 1. umetnost, 2. izdeluje samo luksurjozne predmete in pride na osnovni šoli manj v poštev.

Enako moremo trditi o klekkanju. Ta tehnika izdeluje same čipke, sam luksus. Razširila se je tako hitro, da se ne more ugotoviti v kateri deželi se je najprej iz-vrševala. Dognano je, da so se čipke z dvema paroma vreten izdelovale že v 15. stoletju v Italiji, Španiji in Nizozemski. Iz te preproste tehnike se je potem raz-vilo čipkarstvo po raznih deželah z raz-nimi motivi. Čipke, v katerih je videti tkani trak, ki se vije po vsem vzorcu, so imele svoj izvor v Brabantu. Od tam je došla bajé begunka na Saško in naučila Barbaro Uttmann te tehnike, Barbara Uttmann jo je l. 1561. začela širiti in se je po Češkem in Ruskem do dandanes ohrani-la kot domača industrija. Drugim mo-tivom klekkanih čipk z mrežastim dnem, po katerem se vijejo okrasni slični beneš-kim čipkam, se pripisuje izvor v Milanu. Genova ima zopet druge motive. Razlika med genovskimi in ruskimi motivi je zelo velika. Izrazi, s katerimi zaznamujemo različno motanje niti pri klekkanju, ka-žejo kako in kje se je ta tehnika razvijala. (Težki, ruski ječmen in oves, nežni fran-coski, Tull. Valenciennes, Brabant. Eter-nelle. Bruselj itd.) Na Saksonskem se je ustanovilo 28 čipkarskih šol, v katerih se učijo 6—14 letne deklice. Letni zaslužek deklice je znašal (v predvojnem času) k večjemu 100 mark. Tudi šole, kjer se izo-brazijo učiteljice za to delo imajo tam, Šola obsega štiri letnike. V osnovno šolo ta tehnika ni bila sprejeta ker ni pomem-bna za splošno vzgojo. V Sloveniji imamo tudi več čipkarskih šol. V teh šolah se vadijo, proizvajajo čipkarske umetnosti vseh narodov in se je na podlagi razli-čnih motivov ustvaril poseben tip, ki je prišel v promet pod imenom idrijske čipke.

Bobinet stroj, izumljen okrog l. 1800 in še drugi stroji za izdelovanje čipk so seveda potisnili v ozadje domačo indu-strijo raznih krajev. Kier pa je ta industri-ja še razvita, bi morala šola zainteresira-ti učenke za njo. Kjer se klekkanje ne goji kot posebna industrija — to je v agrarnih krajih, kjer poljedelstvo ne dovoli časa za tako delo — tam ni pomembno za os-novno šolo in mnogo bolj primeren pred-met za posebne in umetniške šole ročne-ga dela. Na učiteljšču smo se vendar na-učile tudi te tehnike.

Kratek čas pred vojno se je splošno trdilo, da je pletenje nogavice prevelik luksus. Za tri krone se je dobilo šest pa-rov dobrih nogavic. Na roke pletene no-gavice pa so stale par 3 krone in dolgi, mučni trud. Poznala sem šole, kjer se je vsled tega pletenje sploh opustilo. Ni se pletlo ne nogavic, ne drugega nič. Vojska je dvignila pletenju ugled. Doma, na roko pletene nogavice so trpežne, se dajo pod-plesti po večkrat in pavola ne stane toliko kakor par kupljenih nogavic. Tudi se iz lana sprede nit doma in se barva, iz do-mače volne pa delamo tople, trpežne, zimske nogavice.

Ali bi morebiti vendar kazalo opustiti pletenje vzorčnega traka? Pletenje je težja tehnika nego kvačkanje. Deklica se mora deli časa truditi predno zna tako enakomerno, elastično in brez pogreška pletti, da se lahko loti nogavice. Danda-nes ne pletemo samo nogavic. Iz volne izdelujemo ionice, kane, otroške obleke, krila in vsakovrstne druge reči. Te reči se pletejo s posebnimi okraski-vzorci. Na vzorčnem traku pridobi deklica spretnost v pletenju in se nauči vzorce v izdelova-nje raznih predmetov.

(Dalje sledi.)

Vestnik meščanskih šol.

JOSIP BRINAR: ČITANKA ZA ME-ŠČANSKE ŠOLE.

III. del.

Dokler so prehodni učni načrti, do-klar se o le-teh posamezne šole šele po-svetujejo, kako jih izvesti in izpolniti, da bodo res ustrezali vsem pogojem mešč. šol v Sloveniji, toliko časa ne izdajate novih učnih knjig. Po učnem načrtu se ravna vsaka učna knjiga, sicer je načrt iluzoren in nepotreben. Učnega načrta ne smemo danes prikrajati za kak pose-ben tip mešč. šole, temveč mora biti skupljen tako, da lahko učenec prestopi v obrtno, trgovsko, srednjo šolo in učitelj-šče. Zato je treba učne načrte vsaj pri-merjati, Slov. učni jezik na mešč. šolah hira, odkar so mu oddeljene le 3 ure; te trditve ne ovrže propagandni izgovor, da se vrši ves pouk v slov. jeziku. Formalna vsebina slovensčine kot učnega predmeta je, da učenec pravilno slovensko govori.

čita in piše, idejna vsebina pa je, da uče-nec s spoštovanjem vzljubi svoj jezik, ki mu bodi »jezik vseh jezikov, gibčni veter vonjivih blagoslavij, čista jasnost, bolj čista od lutranje prozornosti neba, zlahtni sok«. »največji umotvor našega rodu« — in to more dati učencu le jezikovna učna ura, nikoli drugi predmeti.

Ko bodo učni načrti izpopolnjeni in dovršeni, tedaj naj prosvetno ministrstvo razpiše za vsak predmet konkurenčno ureditev učne knjige, kakor je to storilo pri učni knjigi o narodnem zdravju. Tako je upati, da dobimo od najboljšega naj-boljše. Če tako dosega vse druge stro-ke sama dovršena dela, je to evidentno prava pot.

Mogoče so sestavitelju naročili, naj hiti, da preje dobimo ono, o čemer še sa-mi ne vemo, kako bi. Mislim, da smo si v tem edini, da ne vemo še dodobra, kako je z našo mešč. šolo. Po različnih tipih tipljemo, pravega, enotnega pa ne za-denemo.

To je s čitanko v važni zvezi! Šoli obrtno trgovskega značaja ta čitanka ne ustreza, enotni mešč. šoli kot tipu nižje srednje šole tudi ne. Vzroki so jasni! Za šolo prve vrste bi naj bili obrtni in trgov-ski sestavki številne zastopani, v dru-gem primeru bi morala biti čitanka slo-vestna, t. j. absolventu bi morala dati v minijaturi Sketovo slovstvo, ki je pred-pisano za višje razrede srednjih šol. Če pa namerava Brinar za 4. razred še po-sebej sestaviti čitanko, potem je v 3. de-lu marsikaj odveč in marsikaj manjka.

Toliko načelnih pripomb!

Naši prosvetni cenzorji naj vzamejo v roke le eno knjigo: »Četrto čitanko za nižje pučke šole u Hrvatskoj i Slavoniji« (Dr. Čajkovac), ki je izšla l. 1921. Kolika razlika! To je čitanka, ki je res napredek! Luksurijozno izdanje s 4 barvastimi po-natisk slavnih hrvatskih umetnikov upo-dabljaioče umetnosti in z nebroj drugimi slikami; cena ji je le K 24. Brinarjevi čitanki, ki nosi le Aleksandrovo sliko, je cena K 64; skoro trikrat toliko. Res je: v enem letu je v vrednosti vse padlo, ozi-roma se je dvignilo, toda ta razlika v iz-danju in ceni je prevelika.

Vse je nekako prazno, enolično, nič resnično razveseljivega, nobenega vid-nega napredka: kakor bi obrnil staro suk-nio narobe, jo nekoliko zlikal in ji prišil nove gumbe! Saj imamo tudi Slovenci slike naših mojstrov, ki kličejo po uvrstit-vi v čitanke. (Tratnikovi »Begunci«, Gro-barjev »Sejalec« itd.). Tudi dramatika je preborna: Aškerčev »Zlatorog« je sicer srečno izbran, toda premalo je to.

Poglejmo Wichtreiovo »Mutter-sprache!« Nemška učna knjiga je, pa bi bila sestavitelju lahko za vzor.

Tone Gaspari.

Vestnik učitelj. upokojencev.

—up Beračit nikar! V 17. št. »Učit. Tov.« sem čital, da je Društvo vpokoj-e-nega učiteljstva v Sloveniji dobilo od raz-nih denarnih zavodov, dobrotnikov in dveh učit. društev 3730 K in to na pro-šnjo društvenega odbora. Ako bi se vsota razdelila na ude, dobil bi vsak, oziroma vdova po njem 29 K. Med dobrotniki sta tudi celjsko in ptujsko učiteljsko društvo, prvo z 200 K, drugo pa z 20 K. Od te vsote bi prišlo na upokojenca oz. dediča 1 K 71 vin. Vlada nam je izboljšala gmo-tno stanje. Pustimo vsako beračenje, po-sebno na sem proti temu, da bi se nade-govala učiteljska društva. Ta imajo do-volj izdatkov za knjižnice, delegacijska zborovanja itd. Učit. društva pa imajo tudi sitnosti z udi, ki neredno ali sploh ne plačujejo udnine. O tem sem se prepri-čal dovolj ko sem predsedoval 20 let ptujskemu učiteljskemu društvu. Sicer pa je gotovo dandanes boljše v tem oziru. Ali ne? — Svetoval bi pa, da bi se posa-meznim, v bedi živčnim učiteljem ali njih-ovim sirotam pomagalo na ta način, da bi se za nje nabiralo. Vsota, ki je za Dru-štvo vpokojenega učiteljstva brezpo-membna, bi na bila posamezniku velike vrednosti. — Žiher.

Obrtno nadaljevalne šole.

—k Podkrajšek, Državlanski nauk. V kr. zalogi šolskih knjig in učil je izšla knjiga Podkrajšek državljanski nauk za obrtna učilišča. Obenem priporoča knjiga za obrtnike I. del obrtnik v svojem pokli-cu. Ta knjiga nudi mlademu obrtniku obilne poučne tvari, in sicer vajencu in pomočniku ter tvornišskemu delavcu, naj-več pa samostojnemu, zlasti mlademu obrtniku, ki ga pouči o vseh dolžnostih in pravicah (nastop obrta, obratne naprave, obseg in izvrševanja obrta, konec obrtne pravice, prenos obrtov, tekmovanje, raz-stave, zadrage, kredit, trgovinske in obrt-

ne zbornice itd.); dodatek I. se peča z važnejšimi posameznimi obrti, dodatek II. pa vsebuje vzorce za različna naznanila. Hvalevreden je tudi nemško-slovenski in slovensko-nemški slovarček posebno na privezani beli listi, na katere se lahko za-beležujejo spremembe v različnih pred-pisih.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Šola v Št. Pavlu pri Preboldu je priredila na Vnebohodoovo lepo uspe-lo šolarsko veselico. Pod spretnim vod-stvom učitelja g. Roša in sodelovanjem tukajšnjega učiteljstva so se izvajale vse točke bogatega sporeda precizno. Dekla-macije so bile brezhibno prednašane. Predvsem je žel »Zalostni mišek« pri gledalcih srčnega smeha. Pravo zlato zрно nam je nudil Župančičev »Razgo-vor«. To tragedijo dveh človeških src pa je preje komentiral g. režiser s par jas-nimi besedami, da je bil navzočim raz-umljiv, ta v dušo segajoč dvogovor med materjo in sinčkom. — Trodejanka »Po-tovanje v deveto deželo« je jako ugaja-la. Nastop igralcev je bil siren, igrali so naravno. — Tudi pevске točke pod vodstvom g. nadučitelja Pečarja so se dobro proizvajale. Želi se, da bi g. Roš kmalu zopet nastopil s svojimi nadarje-nimi diletanti.

—po V Studencih pri Mariboru je šol-ska mladina uprizorila na binkoštno sobo-to in nedeljo mladinsko igro »S negulj-čica« v prostorni telovadnici Sokolske-ga doma. Uprizoritev je v moralnem ozi-ru nadvse pričakovano dobro uspeła, če-prav so nastopili z večine otroci, ki so bili do preobrata že popolnoma »nem-ški«. Kaj zmore šola v kratkem času kljub težavnim razmeram, se je videlo pri tej prireditvi. Prireditve je posetil tud gosp. nadzornik Lichtenwallner, kar je bilo ma-lim igralkam in igralcem v posebno za-dostženje. Prejšnji petek se je igralo brez-plačno za vso šolsko deco.

—po Iz Bukovščice. Dne 5. t. m. (Binkoštni ponedeljek) se je priredila v Bukov-ščici p. Selca vrtna veselica s sledečim vzporedom: 1. Trije tički (burka v 2 dej.). 2. Šaljiva pošta. 3. Srečkolov. 4. Ples in prosta zabava. Čistega dobička je 16.000 kron, ki se uporabi za popravo poti. Po-leg tega se je obvezal dati vsak kmet še po eno smreko. S tem smo pokazali, da z dobro voljo se da vse doseči. Vse točke prireditve so bile pod vodstvom tukajš-niega šolskega voditelja Štefana Scheina.

—po Predoslje. Učiteljstvu in šolski mladini v ponos je bil krasni uspeh treh prireditvev predoseljske šole. Mično ljub-ki so bili malčki v dramatiziranih dekla-macijah, samozvestno je prikipevala domovinska ljubav v igri: Za domovino — iz prsij večjega naraščaja, solzno gi-njenost je vznemila 4 dejanska himna ma-terini ljubavi v igri »Lojzka«, brezhibno so zaorila otroška grla v domorodnih pesnicah, posnemanja vredna je bila hvala pozabljenega »narodne noše«; tako dična oprema, kakor izborni kostumi, vse je pričalo o marljivem, požrtvoval-nem delu vsega domačega učiteljstva. Sklonjene glave starih možakov, leske-če solze na ženskih obrazih, radostni vzkliki malih gledalcev, naj vas bodre na trudopolnem potu, ki je edino pravi.

—po Dekliška osnovna šola na Jese-nicah je praznovala dan kraljeve poroke s šolsko prireditvijo. Na programu so bile primerne deklamacije, pevске točke in dve igri. Dohodki se porabijo v prid ljud-ske knjižnice, ki se ustanovi na šoli.

Književnost in umetnost.

JEDNA ANKETA. »SRPSKI KNJIŽEVNI GLASNIK«.

(Konec.)

Milutin Jakšić (Crnja - Ba-nat). »Dvoje je čim zakonodavstvo mo-že ubrzati proces približavanja: dobro uredenje države i dobro uredenje dru-štva našeg«. »No ma kakvo da bude državno uredenje, nema ga koje će sve zadovoljiti. Za konsolidaciju države, me-dutim, nužno je zadovoljstvo što večeg broji, državljana. Ono se može postići poglavito dobrim uredjenjem našeg dru-štva, osobito rešenjem agrarnog pitanja. Ekonomsko oslobođenje je za narodne mase najglavniji deo oslobođenja. Zbog ekonomske potlačenosti ostavljale su one rodnu grud. Nije ih oslobodio ko ih i ekonomski ne oslobodi. Što te mase idu za plemenskim i konfesionalnim stranka-ma, to je zato što im one obećavaju eko-nomsko oslobođenje. Ali država je ona koja ga može i dati. Srbija je već jednom dala svom narodu zemlju. To sad treba da primeni što bolje i što savršenije na